

АУДИТ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Ефективне використання бюджетних коштів – це одна з найсуттєвіших проблем багатьох країн світу. Особливо актуальна ця проблема для України, яка здійснює свою бюджетну політику в умовах обмежених бюджетних ресурсів. Враховуючи це, основним завданням для органів державного фінансового контролю є визначення пріоритетів під час розподілу фінансових ресурсів, джерел їх фінансування і забезпечення контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів. Дієвим інструментом у складі системи державного фінансового контролю, який покликаний забезпечити доцільність, результативність, ефективність та законність використання бюджетних коштів на реалізацію бюджетних програм є саме аудит фінансово-господарської діяльності.

Аудит фінансово-господарської діяльності установ, що виконують бюджетні програми займає вагоме місце серед форм державного фінансового контролю та видів державного фінансового аудиту. Його здійснення передбачає контроль не тільки законності і достовірності використання ресурсів за призначенням, але й доцільність та необхідність прийняття управлінських рішень щодо їх використання. З огляду на те, що забезпечити повне усунення усіх наслідків порушень за результатами контролю неможливо, запровадження цього виду аудиту набуває зростаючого значення для підвищення дієвості контролюючої системи та зростання ефективності державного управління.

Метою аудиту фінансово-господарської діяльності є здійснення оцінки досягнення запланованих показників (продукту, ефективності, якості), виявлення проблем у виконанні бюджетної програми та розробка пропозицій щодо підвищення ефективності використання ресурсів держави [3].

Аудит фінансово-господарської діяльності за своєю суттю відноситься до перевірок діяльності, а отже представляє контрольний захід. Метод контролю більшість із науковців представляють як сукупність способів, процедур, прийомів, форм [2, с. 25]. З огляду на практичну спрямованість, на рівні методичних прийомів, метод

фінансово-господарської діяльності бюджетних установ можна розглядати як певну сукупність прийомів, окремих дій суб'єктів аудиту ефективності, за допомогою яких і з використанням конкретних засобів здійснюються процедури первинного дослідження інформації, отримання свідочств щодо рівня ефективності використання державних коштів і формування результативної інформації відносно об'єкту перевірки. Крім того, у відповідності до Проекту закону України «Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю» аудиторі повинні обирати та застосовувати прийоми і процедури, які відповідають конкретним обставинам [4].

Таким чином, практичне застосування аудиту фінансово-господарської діяльності бюджетних установ є доцільним з позицій необхідності підвищення обґрунтованості бюджетних програм та покращення якості їх виконання, а також підвищення дієвості державного внутрішнього фінансового контролю, що сприятиме зміцненню фінансово-бюджетної дисципліни в державі, забезпеченню ефективності, доцільності та економності управління фінансовими та матеріальними ресурсами держави.

Оскільки аудит фінансово-господарської діяльності бюджетних установ є складним, різноплановим та системним інструментом контролю, то він включає такі основні функції [1, с. 33]:

- контроль економічної обґрунтованості, законності, цільового та ефективного використання державних фінансових коштів;
- аналіз результативності використання державних фінансових коштів;
- перевірка ефективності діяльності державних органів під час реалізації цілей фінансової політики в частині витрачання бюджетних коштів.

Розповсюдженим методом дослідження основних параметрів ефективності використання бюджетних коштів є трендовий аналіз, що дозволяє визначити напрямки та темпи зміни показників, ступінь взаємної залежності сутнісних показників, порівнювати тенденції в окремій бюджетній організації зі зразковими стандартами практики або результатами інших аналогічних організацій. Ретроспективний аналіз бюджетних даних дозволяє визначити небажані тенденції, причини їх виникнення та обставини, що можуть нейтралізувати ймовірну несприятливу тенденцію. Цей метод може бути застосовано під час оцінки ефективності діяльності розпорядників бюджетних коштів, тобто мають бути враховані такі параметри:

- оцінка обґрунтованості та достовірності показників бюджету;
- оцінка результативності витрачання коштів, а саме віддача від витрачання;
- оцінка можливості зниження рівня нераціонального витрачання бюджетних коштів;
- оцінка доцільності фінансових витрат;
- оцінка законності та цільового характеру фінансування;
- контроль за повнотою на своєчасністю витрачання коштів, а саме їх адресність та вчасне витрачання;
- оцінка обґрунтованості нормативів витрачання коштів, тобто корисність на одиницю витрачання коштів;
- оцінка прогресивності методів фінансово-господарської діяльності [5, с. 10]

Важливим також є дотримання системності аналізу в процесі здійснення фінансового контролю, яка забезпечується завдяки розрахунку та моніторингу груп показників, а саме абсолютних показників (кількісних та якісних, що характеризують обсяги результатів діяльності); відносних показників (характеризують співвідношення результатів діяльності та рівня бюджетного фінансування); динамічних показників (відображають темпи зростання чи падіння за ряд років, рівень економічних та фінансових ризиків); показників, що характеризують дотримання законності використання бюджетних коштів (обсяги нецільового використання бюджетних коштів, розміри збитків, що понесла держава, суми коштів, що витрачені з порушенням бюджетного законодавства).

Активне застосування аудиту фінансово-господарської діяльності бюджетних установ дозволить не тільки здійснювати реальну оцінку рівня виконання результативних показників бюджетного процесу, а й значно економити бюджетні кошти, враховуючи виявлені аудитом недоліки.

Література:

1. Адамик О.В. Бюджетні асигнування та дотації суб'єктів державного сектора економіки: їх трактування з метою обліку та відмінності // Торгівля, комерція, підприємництво. – 2014. – Випуск 14. – С. 141-145
2. Адамик О.В. Доходи бюджетних установ за методом нарахування в умовах уніфікації облікових систем державного сектору

економіки// Вісник Національного університету „Львівська політехніка” „Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку”. – Львів: НУ „Львівська політехніка”. – 2012. № 721. – С. 42-48

3. Адамик О.В. Організація обліку виконання бюджету органами Пенсійного фонду України // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 5. – С. 36-42

4. Гордєєва Т. А. Імплементация аудиту ефективності використання бюджетних коштів у практику державного фінансового контролю / Т. А. Гордєєва, О. В. Петришина // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2015. – № 3(3). – С. 32–34

5. Гупаловська М. Б. Сучасні реалії та перспективи державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм / М. Б. Гупаловська // Наука й економіка. 2014. – Вип. 4. – С. 24–27.

6. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/310-2018-%D1%80>

7. Проекту закону України «Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH70E00A.html

8. Стефанюк І. Б. До нової якості бюджетного контролю через аудит ефективності / І. Б. Стефанюк // Фінансовий контроль. – 2013. – № 2 (15). – С. 9–14.